

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของการวิจัย

อาณาจักรอิสลามมีประวัติความเป็นมาอันยาวนานเริ่มตั้งแต่ต้นปีมุฮัมมัด¹ สถาปนาเป็นรัฐอิสลามแห่งแรก ณ นครมะดีนะฮ์ และได้มีการสืบทอดการปกครองจากท่านมาเรื่อยๆ โดยบรรดาคุลาฟาอ์อรรอซ็อน² ราชวงศ์อุมัยยะฮ์ ราชวงศ์อับบาซียะฮ์ และราชวงศ์อื่นๆ สุดท้ายราชวงศ์อุมัยยะฮ์ตามลำดับ

ราชวงศ์อับบาซียะฮ์เป็นยุคที่มีความสำคัญยุคหนึ่งในประวัติศาสตร์อิสลาม และเป็นยุคที่มีความเจริญรุ่งเรืองในด้านศาสนา วัฒนธรรม การศึกษา การเมือง การปกครอง สังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งใช้ระยะเวลาในการปกครองยาวนานถึง 524 ปี และระหว่างปี อีจเราะฮ์ศักราช³ 132-247 เป็นช่วงแรกแห่งการเรืองอำนาจมากที่สุดของการปกครอง ซึ่งการปกครองราชวงศ์นี้โดยเคาะลีฟะฮ์ 10 ท่านแรก⁴ และมีเคาะลีฟะฮ์ท่านหนึ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรอซิด

¹ นบีมุฮัมมัด (ﷺ) เป็นศาสนทูตท่านสุดท้ายของพระองค์อัลลอฮ์

² ท่านว่า "คือลัทธิลัทธิอะลียะฮ์อะลิม"หมายความว่า: ขอให้อัลลอฮ์ทรงโปรดปรานและให้ความสันติสุขแก่ท่าน " เป็นมารยาทที่ชาวมุสลิมควรกล่าวทุกครั้งที่มีการกล่าวถึงท่านศาสดามุฮัมมัด (ﷺ)

³ บรรดาคุลาฟาอ์ อรรอซ็อน หมายถึง เคาะลีฟะฮ์ที่ได้รับการขึ้นาสีท่าน คือ อะบีบักร์ อัศศิดีค อุมร์ อัลด-ค็อบฎอบ อุษมาน อิบน์อัฟฟาน และ อะลี อิบน์ อะบีฏอลิบ ซึ่งปกครองอาณาจักรอิสลามในช่วงปี ฮ.ศ.11-40ตรงกับ ค.ศ. 632-679

⁴ อีจเราะฮ์ศักราช เป็นการนับศักราชของศาสนาอิสลาม ฮ.ศ. 1 เริ่มตั้งแต่ปีที่มีมุฮัมมัดอพยพจากเมืองมักกะฮ์ไปยังเมืองมะดีนะฮ์ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากนบีมุฮัมมัดถูกปองร้ายและถูกต่อต้าน ขณะที่เผยแผ่ศาสนาอิสลามในระยะแรก ณ เมืองมักกะฮ์ การอพยพไปมะดีนะฮ์ทำให้การเผยแผ่ศาสนาอิสลามสำเร็จ ถือเป็นศักราชแรกของการประกาศศาสนาอิสลาม ฮ.ศ. 1 ตรงกับ ค.ศ. 571

⁵ นักประวัติศาสตร์สมัยใหม่ได้แบ่งยุคประวัติศาสตร์อับบาซียะฮ์ออกเป็นสองยุคใหญ่ๆ คือยุคต้นและยุคปลาย ยุคต้นหมายถึง ตั้งแต่เริ่มแรกการสถาปนาราชวงศ์อับบาซียะฮ์ในปี ฮ.ศ.132/ ค.ศ. 750 จนถึงปี ฮ.ศ. 232 / ค.ศ.847 ซึ่งรวมระยะเวลาการปกครองประมาณหนึ่งศตวรรษ ส่วนยุคปลายหมายถึง ตั้งแต่ปี ฮ.ศ. 232 / ค.ศ. 847 จนถึงพวกมองโกลเข้ามายึดครองเมืองแบกแดดหรือการสิ้นพระชนม์ของเคาะลีฟะฮ์อับดุลลอฮ์ อัลมูตะซิมบิลลาฮ์ ในปี ฮ.ศ.656 / ค.ศ. 1258 ซึ่งรวมระยะเวลาการปกครองประมาณ 424 ปี ในยุคปลายของราชวงศ์อับบาซียะฮ์ สามารถแบ่งออกเป็นสี่ช่วงดังนี้ 1. ช่วงชาวเตอร์กเืองอำนาจ คือ ระหว่างปี ฮ.ศ. 232 - 334 / ค.ศ. 847 - 946 รวมระยะเวลาประมาณ 102 ปี ช่วงดังกล่าวชาวเตอร์กมีบทบาทมากในการกำหนดทิศทางทางการเมืองการปกครองและการทหารของราชวงศ์อับบาซียะฮ์ 2. ช่วงพวกบูโวยกเืองอำนาจ คือ ระหว่างปี ฮ.ศ. 334 - 447 / ค.ศ. 946 - 1055 รวมระยะเวลา 113 ปี ในช่วงนี้ท่านกษัตริย์ทางการเมืองและการปกครองของราชวงศ์อับบาซียะฮ์ตกอยู่ในมือของพวกบูโวยกซึ่งเป็นเชื้อฮะดี 3. ช่วงเซลจุกเืองอำนาจ คือ ระหว่างปี ฮ.ศ. 447 - 530 / ค.ศ. 1055 - 1136 รวมระยะเวลา 83 ปี ในช่วงนี้ท่านกษัตริย์ทางการเมืองของราชวงศ์อับบาซียะฮ์ตกอยู่ควบคุมโดยพวกเซลจุก ซึ่งเป็นศุนนิยที่เข้ามาโค่นอำนาจของพวกบูโวยกซึ่งเป็นชีอะฮ์ 4. ช่วงสุดท้ายและล่มสลาย คือระหว่างปี ฮ.ศ. 530 -656 / ค.ศ.1136-1258 ซึ่งเป็นช่วงที่พวกเซลจุกกำลังเสื่อมโทรม ในขณะที่เดียวกันมีการเคลื่อนไหวเพื่อฟื้นฟูอำนาจของกัเบอร์ลีฮ์ฮะดีใหม่ แต่ก็ถูกคุกคามโดยอำนาจใหม่แห่งราชวงศ์มองโกลจนล่มสลายไปในที่สุดช่วงนี้มีระยะเวลาการปกครองประมาณ 126 ปี (มุหัมมัดรอฟีล แวหะมะ, 2544 : 17-18)

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัลรอชิด เป็นเคาะลีฟะฮ์คนที่ 5 ในราชอาณาจักรอับบาซียะฮ์ ท่านได้ขึ้นครองราชย์เมื่ออายุย่างเข้า 22 ปี (al-Tabari , 1987 : 617 , Ibn Kathir, 1997 : 585) ปรากฏจากการขัดขวางจากผู้อื่น และยังสามารถปกครองราชอาณาจักรอิสลามอันกว้างใหญ่ไพศาลได้นานถึง 23 ปี เนื่องจากท่านเป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะความเป็นผู้นำสูง และมีความสามารถในการบริหารแผ่นดินที่ดีเลิศ ในสมัยการปกครองของท่านเป็นสมัยที่วิทยาการอิสลามมีความเจริญรุ่งเรืองที่สุดทั้งวิชาการศาสนา การเมืองการปกครอง การประกอบอาชีพ และอื่นๆ ความเจริญดังกล่าวจึงทำให้มีผู้แสวงหาความรู้จากตะวันตกมากมายได้เดินทางเข้าในกรุงแบกแดดซึ่งเป็นเมืองที่ได้รับการยกย่องว่ามีความเจริญรุ่งเรืองมีความเจริญก้าวหน้าและมีอารยธรรมมากที่สุดในโลก โดยมีเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัลรอชิด เป็นผู้ให้การอุปถัมภ์ ทรงมีกระแสน้ำให้มีการแปลงงานศิลปะ วิทยาการต่างๆ จากกรีก อินเดียและประเทศอื่นๆ เป็นภาษาอาหรับ จึงมีนักวิชาการ พ่อค้า และนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกพากันหลั่งไหลเข้ามาเพื่อศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ค้าขาย ท่องเที่ยว และนำสิ่งที่ได้รับเผยแพร่สู่ประเทศยุโรปทำให้เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัลรอชิด ได้รับการยอมรับจากประชาชาติมุสลิมและประชาชาติทั่วโลกจนถึงปัจจุบัน

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัลรอชิดมักจะเดินทางไปทั่วราชอาณาจักร เพื่อดูแลสุขภาพความเป็นอยู่ของประชาชนและช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความทุกข์ยากลำบาก ทรงแจกจ่ายเงินเป็นจำนวนมากให้แก่คนยากจนและคนขัดสนเป็นเนืองนิจ ทำให้ราชอาณาจักรของท่านเกิดความสงบสุข ปลอดภัย ชื่อเสียงของท่านจึงซจรขยายไปทั่วภาคพื้นตะวันออกและแผ่ขยายไปจนถึงภาคพื้นตะวันตก ดังจะเห็นได้จากหนังสือกวีนิพนธ์ลิลิตนิทราชาคริตของรัชกาลที่ 5 ที่ได้ยกย่องเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัลรอชิด ว่าเป็นผู้นำที่เปี่ยมไปด้วยความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรมในการปกครอง และพัฒนาบ้านเมืองให้มีความเจริญรุ่งเรืองและสงบสุข (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว , 2530 : 134 - 135)

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาชีวประวัติและลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัลรอชิด

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ตอนดังนี้

- 1.ความเป็นมาและการสถาปนาของราชวงศ์อับบาสิยะฮ์
- 2.ชีวประวัติของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด
- 3.ลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด

1. ความเป็นมาและการสถาปนาราชวงศ์อับบาสิยะฮ์

Hasan Ibrahim Hasan , (1983 :10-13) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของราชวงศ์อับบาสิยะฮ์ในหนังสือของท่านว่า “ Tarikh al-Islam al-Siyasi wa al-Dini wa al-Thaqafi wa al-Ijtima’i “ ราชวงศ์อับบาสิยะฮ์ คือลูกหลานที่สืบเชื้อสายมาจากอับบาต อิบน์ อับดุลมูฏฏอฮ์ลิบ ซึ่งเป็นอาของนบีมุฮัมมัด (ﷺ)

ในสมัยการปกครองของ อัลวะลีด อิบน์ อับดุลมะลิก⁶ ท่านได้มีคำสั่งให้ อะลี อิบน์ อับดุลลอฮ์ อิบน์ อัลอับบาต อิบน์ อับดุลมูฏฏอฮ์ลิบและครอบครัวตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ หมู่บ้านอัลฮุมัยมะฮ์ (al-Humaymah)⁷ เพื่อให้อยู่ในเป้าสายตาอยู่ตลอดเวลา เพราะ เคาะลีฟะฮ์อัลวะลีด อิบน์ อับดุลมะลิกกลัวว่า อะลีจะลุกขึ้นมาต่อต้านและเรียกร้องตำแหน่งจากเขา

ต่อมาในปี ฮ.ศ.98 สมัยเคาะลีฟะฮ์สุไลมาน อิบน์ อับดุลมาลิก⁸ ได้เชิญอะบูฮาซิม อิบน์ มุฮัมมัด อิบน์ อัลฮะนะฟิยะฮ์ ซึ่งเป็นผู้นำชีอะห์ฮาซิมิยะฮ์⁹ ให้มาพบและหลังจากที่ได้ทำความรู้จักกับอะบูฮาซิมเป็นเวลาอันสมควรแล้ว ท่านได้ประจักษ์ถึงบุคลิกภาพหรือลักษณะทางด้านสติปัญญาและความเฉลียวฉลาดของอะบูฮาซิม จึงเกิดความรู้สึกเป็นกังวลและไม่สบายใจต่อตำแหน่งการเป็นเคาะลีฟะฮ์ของตัวเองเกรงว่าจะมีคู่แข่งทางการเมืองในภายหน้า เคาะลีฟะฮ์สุไลมานจึงได้วางแผนเพื่อที่จะฆ่าอะบูฮาซิมโดยการใส่ยาพิษในนมที่ได้เตรียมไว้ ซึ่งแผนการดังกล่าวได้เป็นไปตามที่วางไว้ คืออะบูฮาซิม ได้ดื่มนมที่มีพิษเข้าไปทำให้เขาเกิดความรู้สึกว่าตัวเองกำลังใกล้จะเสียชีวิต และในขณะที่กำลังเดินทางกลับไปยังที่อาศัยนั้นเขาได้หยุดการเดินทางที่เมืองอัลฮุมัยมะฮ์ และได้มอบตำแหน่งอิมาม

⁶ อัล-วะลีด อิบน์ อับดุลมะลิก คือ เคาะลีฟะฮ์ คนที่ 6 ในราชวงศ์อุมัยยะฮ์ ซึ่งปกครองระหว่างปี ฮ.ศ. 86-96 / ค.ศ. 705-715

⁷ อัลฮุมัยมะฮ์(al-Humaymah) ซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็กๆตั้งอยู่บริเวณทะเลตาย(DeadSea)ใกล้กับเมืองอัลฮากอบะฮ์ (ประเทศจอร์แดน)

⁸ สุไลมาน อิบน์ อับดุลมะลิก คือเคาะลีฟะฮ์ คนที่ 7 ในราชวงศ์อุมัยยะฮ์ ซึ่งปกครองระหว่างปี ฮ.ศ. 96-99 / ค.ศ.715-717 ที่ตามัลกัศ

⁹ หลังจากมุฮัมมัด อิบน์ อัลฮะนะฟิยะฮ์ ได้เสียชีวิต กลุ่มชีอะฮ์ผู้สนับสนุนท่าน ได้แบ่งแยกเป็นสองกลุ่มใหญ่ คือ 1.กลุ่มชีอะห์โกลาเนียนิยะฮ์ กลุ่มนี้กล่าวว่า การจากของ มุฮัมมัด อิบน์ อัลฮานาฟิยะฮ์ นั้น ท่านมีชีวิตอยู่ และพวกเขาครีทธานและเชื่อถือว่า มุฮัมมัด อิบน์ อัลฮานาฟิยะฮ์ จะกลับมายังโลกนี้อีกครั้ง นั่นก็คือ ฮินนาม มะฮ์ดีที่พวกเขากำลังรออยู่ 2. กลุ่มที่สองกล่าวว่า การเสียชีวิตของมุฮัมมัด อิบน์ อัลฮะนะฟิยะฮ์ นั้นทำให้สิ้นสุดการเป็นอิมามของเขา และตำแหน่งดังกล่าวตกเป็นของอะบูฮาซิม

ให้กับมุฮัมมัด อิบน์ อะลี อัลอับบาต พร้อมกับแนะนำให้เขารู้จักบรรดานักเผยแผ่ที่เมืองกูฟะฮฺ โดยการฝากจดหมายให้บรรดานักเผยแผ่เหล่านั้นไว้ด้วย จากนั้นตำแหน่งอิมามได้เปลี่ยนจากสายตระกูล อะลี อิบน์ อะบีฏอลิบ ไปยังสายตระกูลบะนีอับบาต ซึ่งมีผู้นำ คือ มุฮัมมัด อิบน์ อะลี อิบน์ อับดุลลอฮฺ อิบน์ อัลอับบาต อิบน์ อับดุลมุฏอลิบ

Ibn Kathir, (1997 : 223) ได้กล่าวถึงสภาพการเผยแผ่แนวคิดของราชวงศ์อับบาซียะฮฺ ในหนังสือ "al-Bidayah wa al-Nihayah" ว่า ในปี ฮ.ศ. 100 มุฮัมมัด อิบน์ อะลี ได้ก่อตั้งขบวนการเผยแผ่แนวคิดนี้ เพื่อให้ได้รับความสำเร็จในการแผ่ขยายแนวคิดของเขาจึงได้วางแผน จัดตั้งศูนย์กลางการเผยแผ่แนวคิดที่เมืองกูฟะฮฺ¹⁰ อันเป็นสถานที่ที่อยู่อาศัยของพวกสนับสนุนฝ่าย " อะฮฺลุลบัยต์"¹¹ " ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้สนับสนุนลูกหลานของสายตระกูล อะลี อิบน์ อะบีฏอลิบ เพื่อที่จะให้เกิดความสำเร็จในการแผ่ขยายแนวคิด มุฮัมมัด อิบน์ อะลี ได้แต่งตั้งมัฆาเราะฮฺเป็นหัวหน้า และที่แคว้นคูรอซานได้แต่งตั้งมุฮัมมัด อิบน์ กุโนซีฮฺ หัยยาน อัล-ฮัตตาร และ อับดุลอิรเราะฮฺ อัชชีราจ เป็นผู้นำแล้วจึงได้แต่งตั้งผู้นำอีก 12 คน เป็นผู้ช่วยในการดำเนินงานด้วย เขาได้ดำเนินแผนการเผยแผ่แนวคิดของเขาอย่างลับๆ โดยในระยะแรกไม่ได้ใช้อาวุธแต่อย่างใด บรรดานักเผยแผ่ในขั้นนี้ได้ปลอมตัวเป็นพ่อค้าและเป็นผู้แสวงบุญในช่วงเวลาทำพิธีฮัจญ์ พวกเขาต้องดำเนินการในการแผ่ขยายแนวคิดนี้อย่างลับๆด้วยความอดทนอยู่หลายปี จึงเริ่มดำเนินการเผยแผ่อย่างเปิดเผย

Ibn Kathir,(1997 : 223) ได้กล่าวถึงการเผยแผ่แนวคิดของราชวงศ์อับบาซียะฮฺ ในหนังสือ "al-Bidayah wa al-Nihayah" ว่า ในปี ฮ.ศ. 105 บุกไร์ อิบน์ มาฮาน (Bukair Ibn Mahan)ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่มีฐานะร่ำรวยมีเกียรติและเป็นพลังในการช่วยเหลือต่อการแผ่ขยายแนวคิดนี้ ท่านได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้นำที่เมืองกูฟะฮฺแทนไมฆาเราะฮฺ ผู้ซึ่งเสียชีวิตไป ต่อมาบุกไร์ อิบน์ มาฮาน (Bukair Ibn Mahan) ได้ดำเนินการแผ่ขยายแนวคิด ด้วยความเข้มแข็งและด้วยความสามารถจนเสียชีวิต หลังจากนั้นลูกเขยของเขา คือ ฮัฟเสนอิบน์ สุไลมาน ซึ่งมีฉายานามว่า อะบูซะละมะฮฺ อัลค็อลลาล (Abu Salamah al-Khallal) ก็ได้รับดำรงตำแหน่งแทน

ในช่วงการเผยแผ่แนวคิดที่คูรอซานบรรดานักเผยแผ่ของราชวงศ์อับบาซียะฮฺหลายคนถูกจับ และถูกทรมาน บางคนก็ถูกฆ่าบางคนก็ถูกเนรเทศออกนอกประเทศ ต่อมาในปี ฮ.ศ.125 มุฮัมมัด อิบน์ อะลี อัลอับบาต เสียชีวิต ลูกชายชื่ออิบรอฮีม ซึ่งมีฉายา "อัลอิมาม" ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำต่อ

¹⁰ กูฟะฮฺเป็นเมืองหนึ่งในประเทศอิรัก

¹¹ อะฮฺลุลบัยต์ในที่นี้ หมายถึง สายตระกูลวงศ์ (บะนี) อัลมุฏอลิบ และ สายตระกูลวงศ์ (บะนี) ฮาซิม

อิบรอฮีม ได้พยายามสร้างความสัมพันธ์กับเยาวชนที่กล้าหาญ หลายคน ความพยายามดังกล่าวทำให้ อะบูมุสลิม อัลคูรอซาน¹² เป็นคนหนึ่งที่ได้เข้าร่วมกับกลุ่มนักเผยแผ่กลุ่มนี้ด้วย

ในปี พ.ศ.127 หลังจากได้เล็งเห็นถึงความมุ่งมั่นอันแข็งแกร่งและความใฝ่ฝันอันสูงส่งของ อะบูมุสลิม อัลคูรอซาน แล้วทำให้ อิบรอฮีม (อัลอิمام) แต่งตั้งเขาเป็นผู้นำในการเผยแผ่แนวคิดนี้ที่เมืองนั้น จากนั้นอะบูมุสลิม อัลคูรอซาน ถูกส่งไปยังคูรอซานพร้อมกับฝากความให้ชาวคูรอซาน ว่า

“ชาวคูรอซานทุกคนต้องรักดีและปฏิบัติตามคำสั่งของอะบูมุสลิม”

Hasan Ibrahim Hasan , (1983 :10 - 13) ได้กล่าวถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มอับบาสิยะฮฺในหนังสือของท่าน “ Tarikh al-Islam al-Siyasi wa al-Dini wa al-Thaqafi wa al-Ijtima‘i” ว่า ตระกูลอับบาสิยะฮฺเริ่มมีการเคลื่อนไหวและมีบทบาทขึ้นในสมัยของ อุมัร อิบน์ อับดุลอะซีซ¹³ เป็นเคาะลีฟะฮฺของราชอาณาจักรอุมัยยะฮฺ ซึ่งเป็นช่วงเวลาหรือเป็นโอกาสทองที่จะเคลื่อนไหวและตีแผ่แนวคิดของพวกเขา นับได้ว่าในยุคนี้เป็นยุคที่ราชวงศ์อับบาสิยะฮฺเริ่มจัดขบวนการเคลื่อนไหวพร้อมกับจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างลับๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลัก คือสร้างอาณาจักรให้เกิดขึ้นมาได้เนื่องจากในสมัยการปกครองของเคาะลีฟะฮฺ อุมัร อับดุลอะซีซ นั้นประชาชนมีความอิสระในการดำเนินชีวิตประจำวันมาก ท่านพยายามสร้างความยุติธรรมความยำเกรงต่อเอกองค์อัลลอฮฺ ให้กับประชาชาติทั้งหมด ในขณะที่เดียวกันเคาะลีฟะฮฺ อุมัร อับดุลอะซีซ พยายามขจัดและลบล้างความอธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักร ท่านได้ใช้หลักการ และกฎหมายอิสลามอย่างจริงจัง พร้อมกับสร้างความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ประชาชนมีสิทธิที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันภายใต้กรอบของกฎหมายอิสลาม แต่ห้ามข่มขู่กำลังเพื่อล้มล้างหรือเป็นกบฏต่อผู้กับรัฐบาล ด้วยเหตุนี้กลุ่มอับบาสิยะฮฺหวนโอกาสที่เชื้ออำนาจนี้มาวางแผนอย่างลับ ๆ ราชวงศ์อับบาสิยะฮฺไม่ได้เปิดเผยอย่างชัดเจนให้เป็นที่รู้จักต่อสังคม แต่ราชวงศ์ของอับบาสิยะฮฺได้ใช้ชื่อของบะนีฮาชิมเพื่อไม่ให้เกิดความแตกแยกระหว่างเชื้อฮุที่สนับสนุนอะลีกับเชื้อฮุที่สนับสนุนอับบาต ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างก็เป็นสายตระกูลของบะนีฮาชิมด้วยกัน นับจากนั้นมาการเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้ก็ดำเนินการเผยแผ่แนวคิดนี้อย่างกว้างขวางและมากขึ้นเป็นลำดับ

Ibn Kathir, (1997: 61) ได้กล่าวถึงสภาพสังคมก่อนเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรวอซิด ในหนังสือ “al-Bidayah wa al-Nihayah” ว่า ในปีพ.ศ.132 อะบูอับบาต อัลสะฟาฮฺ ขึ้นมาเป็นเคาะลีฟะฮฺคนแรกของอาณาจักรนี้ เขาเป็นลูกของมุฮัมมัดอิบน์ อะลี อิบน์ อับดุลลอฮฺ อิบน์ อัลอับบาต อิบน์ อับดุลมุฏฏอลิบ ซึ่งได้รับฝากจากพี่ชายของท่าน คือ อิบรอฮีม อัลอิمام ให้เป็นเคาะลีฟะฮฺ

¹² อะบูมุสลิม อัลคูรอซาน เป็นบุคคลสำคัญในสถาปนาอาณาจักรอับบาสิยะฮฺ มีชื่อเดิมว่า อับดุลเราะห์มัน อิบน์ มุสลิม

¹³ อุมัร อับดุลอะซีซ คือ เคาะลีฟะฮฺ คนที่ 8 ในราชวงศ์อุมัยยะฮฺ ซึ่งปกครองระหว่างปี พ.ศ. 99-101 / ค.ศ. 717-719 ที่ดามัสกัส

อะบูอับบาสเป็นผู้ทำงานอย่างหนักตั้งแต่เริ่มแรก ท่านมีฉายาว่า "อัศสะฟาฮฺ" มีความหมายว่า "การนองเลือด" ท่านเป็นผู้ออกคำสั่งให้ร่ำและสังหารบุคคลสำคัญๆ และผู้หลักผู้ใหญ่ในตระกูล อุมัยยะห์อย่างเหี้ยมโหดที่สุด ถึงแม้ว่าต้องขุดหลุมฝังศพคนที่ตายแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตามความเหี้ยมโหดที่อะบูอับบาสอัศสะฟาฮฺ ได้กระทำไว้ ก็ยังมีบุคคลอีกผู้หนึ่ง คือ อับดุลเราะมาน เจ้าชายที่เฉลียวฉลาดแห่งวงศ์ตระกูลอุมัยยะฮฺ ที่สามารถหลบหนีออกจากเมืองไปได้ ได้หลบหนีไปยังสเปน และจัดตั้งขบวนการเพื่อวางแผนในการก่อตั้งอาณาจักรอุมัยยะฮฺในประเทศสเปนขึ้นมาใหม่และในที่สุดสเปนก็กลายเป็นอาณาจักรอิสลามแห่งราชวงศ์อุมัยยะฮฺที่มีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง หลังจากการล่มสลายของราชวงศ์นี้ในตามัสกัส

Jalaludin al-Suyuti (1999 : 207) ได้กล่าวถึงสภาพการเมืองการปกครองก่อนเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อีรรอซิด ในหนังสือของท่าน " Tarikh al-Khulafa' " ว่า อะบูอับบาส อัศสะฟาฮฺเสียชีวิตในเดือนซุลฮิจญะฮฺ ฮ.ศ. 136 อะบูญะฮุฟร อัลมันศูร น้องชายของเขาได้ขึ้นมาสืบทอดอำนาจต่อ อะบูญะฮุฟร อัลมันศูร ขึ้นครองราชย์เป็นเคาะลีฟะฮฺ ในปี ฮ.ศ. 136 (ค.ศ.754) ท่านเป็นผู้ปกครองที่เข้มแข็งและเด็ดขาดในการปฏิบัติงานต่างๆ และท่านเป็นผู้รวบรวมรัฐอิสลามให้มีความมั่นคงแข็งแรง

Ibn Kathir (1997: 154 -155) ได้กล่าวถึงสภาพการปกครองก่อนเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อีรรอซิด ในหนังสือ "al-Bidayah wa al-Nihayah" ว่า ในปี ฮ.ศ 158 อะบูญะฮุฟร อัลมันศูร ได้เดินทางไปที่อัญญ์ แต่เขาได้เสียชีวิตลงเสียก่อนในระหว่างการเดินทาง หลังจากอะบูญะฮุฟร อัลมันศูร สิ้นชีวิตไป มุฮัมหมัด อิบน์ อัลมันศูร อัลมะฮฺดี ลูกชายของท่านขึ้นมาสืบทอดอำนาจต่อ ในสมัยการปกครองของเคาะลีฟะฮฺมุฮัมหมัด อัลมะฮฺดี เกิดกบฏต่อต้านรัฐบาลขึ้นหลายกลุ่มด้วยกัน เช่น

1. กบฏที่นำโดย ยูซุฟ อัลบรัมากี จากเมืองคูรอซาน ซึ่งไม่พอใจกับการเป็นเคาะลีฟะฮฺของมุฮัมหมัด อัลมะฮฺดี ก็เลยเริ่มมีการเคลื่อนไหวและแผ่ขยายแนวคิดไปทั่วทุกสารทิศของเมืองทำให้มีผู้สนับสนุนอย่างมาก และมีกำลังที่เข้มแข็งในระยะเวลาต่อมา แต่อย่างไรก็ตาม ในการเผชิญหน้ากับกลุ่มนี้ มุฮัมหมัด อัลมะฮฺดี ส่งตัวแทน คือ ยะซีด อิบน์ ฟูรริด เป็นผู้นำทัพทหารเพื่อไปปราบกบฏดังกล่าว ทั้งสองฝ่ายเกิดปะทะกันอย่างดุเดือด สุดท้ายฝ่ายกบฏเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ หัวหน้ากบฏถูกจับเป็นเชลยพร้อมๆ กับผู้สนับสนุน ในที่สุดถูกฆ่าจนหมดสิ้นไป ก็เป็นอันว่ากบฏนี้ก็จบลงโดยสิ้นเชิง

2. ในปี ฮ.ศ 161 เกิดกบฏผู้ต่อต้านขึ้นอีก คือ อัลมุกันญู จากเมืองเมิร์ฟ (Merv) อยู่ในแคว้นคูรอซาน ซึ่งเขาได้นำศาสนาใหม่ การเคลื่อนไหวของเขามีผู้สนับสนุนจากบรรดาผู้ที่ไม่มีความรู้ทางด้านศาสนาเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามในการเผชิญหน้ากับพวกเขา มุฮัมหมัด อัลมะฮฺดี ส่งตัวแทนจาก

บรรดาผู้นำ เช่น มุอาซ อิบน์ มุสลิม¹⁴ เพื่อไปปราบกบฏดังกล่าว การต่อสู้ทั้งสองฝ่ายเกิดขึ้นหลายครั้ง สุดท้ายฝ่ายอัลมุกนิค เป็นฝ่ายพ่ายแพ้

ในยุคของเคาะลีฟะฮ์ มุฮัมหมัด อัลมะฮฺดี ก็มีการพัฒนาเกิดขึ้นหลายอย่าง เช่น ถนนทุกสายที่ไปสู่ มักกะฮ์ได้รับการบูรณะขยายให้กว้างขึ้นมีการสร้างบ้านพักใหม่ๆ ขึ้นหลายหลัง กะอูบะฮ์ มัสยิดนบี และ มัสยิดญามิอุที่บัลเาะฮ์ ได้รับการปรับปรุง และขยายให้กว้างขึ้น มีการสร้างวังใหม่ขึ้นบนฝั่งแม่น้ำ ไทกริส และยังได้ต่อเติมงานก่อสร้างกรุงแบกแดดให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จนกลายเป็นเมืองที่ถนนทุกสายของโลกมุ่งสู่กรุงแบกแดดในยุคนั้น นอกจากนั้นเคาะลีฟะฮ์ มุฮัมหมัด อัลมะฮฺดี ยังเป็นผู้ทะนุบำรุงศาสตร์ต่างๆ ทุกสาขา จนเจริญรุ่งเรืองในยุคต่อๆ มา แกรนตวิเชียร์ ในยุคนี้คือ ยะฮฺยา อัลบรัมากีเย เป็น ผู้สนับสนุนงานด้านวรรณกรรมที่ยิ่งใหญ่ ในกิจการบริหารทุกด้าน เคาะลีฟะฮ์ มุฮัมหมัด อัลมะฮฺดีเป็น คนที่ฉลาด และมีความสามารถ ซึ่งนับเป็นยุคเริ่มต้นและยุคทองของอารยธรรมอาหรับ กล่าวกันว่า

" อัลมันศูรสร้างกรุงแบกแดด แต่ อัลมะฮฺดีเลือกคนที่เหมาะสมให้แก่แบกแดด" สุดท้ายเคาะลีฟะฮ์ มุฮัมหมัด อัลมะฮฺดี เสียชีวิตในเดือนมกราคม ปี ฮ.ศ. 169 มีพระชนมายุได้ 43 ปี

Hasan Ibrahim Hasan (1983 : 44 - 50) ได้กล่าวถึงสภาพการเมืองการปกครองก่อน เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อีรรัชิตในหนังสือของท่าน " Tarikh al-Islam al-Siyasi wa al-Dini wa al-Thaqafi wa al-Ijtima'ī " ว่า หลังจากนั้นลูกชาย มุซา อัลฮาดิ ขึ้นมาสืบทอดอำนาจต่อจากบิดา ท่านเป็นเคาะลีฟะฮ์ที่ดูแลช่วยเหลือประชาชนอย่างใกล้ชิด หน้าที่ที่ท่านขึ้นดำรงตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ ท่านก็ให้ย้ายเจ้าหน้าที่เฝ้าประตูวังไปอยู่ที่อื่น ทั้งนี้เพื่อที่จะให้ประชาชนเข้ามาหาได้โดยสะดวก ท่านเป็นคนที่รักความพึงเพื่อพุ่มเหยียดในขณะเดียวกันท่านก็มีความรักในศาสนาเหมือนกับบิดาของท่าน ในเวลานั้น ฮุเซน อิบน์ อะลี อิบน์ หะสัน ซึ่งเป็นสมาชิกอะฮฺลุลบัยต์คนหนึ่งได้ประกาศตัวเป็นเคาะลีฟะฮ์ที่มะดีนะฮ์ มุซาจึงส่งทหารไปปราบและจับ ฮุเซน อิบน์ อะลี พร้อมกับฆ่าพวกของเขาอีกหลายคน ส่วนอิตรีสญาดิ คนหนึ่งของเขาสามารถหลบหนีไปยังโมรอกโคและสามารถสถาปนาการปกครองที่เป็นอิสระของตนเอง ขึ้นที่นั่นใน ฮ.ศ.172 รัฐที่ถูกตั้งขึ้นมาจึงถูกเรียกว่ารัฐอิตรีสียะฮ์ หลังจากการลุกขึ้นต่อสู้ของสมาชิกอะฮฺลุลบัยต์ ในครั้งนั้นแล้ว พวกเคาะวาริจญ์ก็ก่อกบฏขึ้นมาอีกในเมโสโปเตเมีย แต่ก็ถูกกองทัพ เคาะลีฟะฮ์ปราบปรามจนราบคาบ ในปี ฮ.ศ.169 พวกโรมันได้บุกรุกพื้นที่ชายแดนของมุสลิมหลายแห่งด้วยกัน มุซาจึงส่งทหารไปต่อต้านการบุกรุกกองทัพโรมันตะวันออกได้ไม่เพียงแต่จะป้องกันเมืองได้เท่านั้น แต่ยังสามารถยึดดินแดนของพวกโรมันตะวันออกไว้ได้อีกหลายแห่ง เคาะลีฟะฮ์ มุซา อัลฮาดิ เป็นผู้ปกครองที่ใจกว้าง มีความรู้ หยิ่งในศักดิ์ศรีของตัวเอง กล่าวหาญและเด็ดเดี่ยว ท่านเสียชีวิตในปี ฮ.ศ.170

¹⁴ ท่านเป็นผู้นำเมืองคูรอซาน

2. ชีวิตประวัติของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด

Jalaludin al-Suyuti, (1999 : 226) ได้กล่าวถึงชีวิตประวัติของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด ในหนังสือของท่าน " Tarikh al-khulafa' " ว่า เคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด อิบน์ อัลมะฮฺดี อิบน์ อับดุลลอฮฺ อัลมันศูร อิบน์ มุฮัมหมัด อิบน์ อะลี อิบน์ อับดุลลอฮฺ อิบน์ อัลอับบาต ได้รับแต่งตั้งเป็นเคาะลีฟะฮฺ หลังจากพี่ชาย (มุซา อัลฮาดี¹⁵) ในปี อ.ศ.170

al-Tabari, (1987 : 617) ได้เขียนถึงชีวิตประวัติของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด ในหนังสือของท่าน "Tarikh al-Umam wa al-Muluk"ว่า เคาะลีฟะฮฺฮารูน อัรรอซิด อิบน์ มุฮัมหมัด อิบน์ อับดุลลอฮฺ อิบน์ มุฮัมหมัด อิบน์ อะลี อิบน์ อับดุลลอฮฺ อิบน์ อัลอับบาต ได้รับการแต่งตั้งเป็นเคาะลีฟะฮฺในคืนวันศุกร์ หลังจากพี่ชายมุซา อัลฮาดี เสียชีวิต ซึ่งขณะนั้นท่านมีอายุ 22 ปี บางทีคนจะกล่าวว่า ท่านได้รับการแต่งตั้งเป็นเคาะลีฟะฮฺเมื่ออายุ 22 ปี มารดาของท่านคือคอยซุรอน (Khaizuran) เป็นชาวเยเมนสายตระกูลญูไรฮ์(Jures)ท่านเกิดที่เมืองไรร็อย ปลายเดือนซุลฮิจยะฮฺ(เดือนที่ 12 ตามปฏิทินอิสลาม) ในปี อ.ศ.145 ในยุคการปกครองของเคาะลีฟะฮฺ อัลมันศูร

Ahmad Shalabi, (1982 : 141 - 142) ได้กล่าวถึงชีวิตประวัติ ฮารูน อัรรอซิด ในหนังสือ "Mawsu 'at Tarikh al-Islami wa Hadrat al-Islamiyah" ของท่านว่า เคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด เกิดที่เมืองไรร็อย ในปี อ.ศ.145มารดาของท่านมีชื่อว่าคอยซุรอน(Khaizuran) เคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด ได้อาศัยอยู่ในครอบครัวที่ดีและเคร่งศาสนา ดังนั้นพฤติกรรมและบุคลิกลักษณะของท่านจึงดูเข้มแข็งและอ่อนโยน ท่านเคยถูกแต่งตั้งจากบิดาให้เป็นผู้เฝ้าบ้านเมืองเกิดความวุ่นวาย และวิกฤติจากสงคราม ระหว่างปี อ.ศ.163-164 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ปกครองประเทศโมร็อกโคในแคว้นอัฟริกา ต่อมาในปี อ.ศ.165 เคาะลีฟะฮฺ อัลมะฮฺดี ได้แต่งตั้ง ฮารูน อัรรอซิด เป็นแม่ทัพในสงคราม อัรคอดะฮฺ ต่อมาในปี อ.ศ.166 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเคาะลีฟะฮฺของราชอาณาจักรอับบาสิยะฮฺ สืบราชวงศ์ต่อมา

3. ลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด

al-Tabari, (1987 : 619) ได้กล่าวถึงลักษณะการปกครองเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด ในหนังสือของท่าน " Tarikh al-Umam wa al-Muluk " ว่า เคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด ได้แต่งตั้งยะห์ยา อิบน์ คอลิด เป็นวะซีร และท่านยังได้กล่าวมอบหมายงานต่อยะห์ยาว่า " ฉันได้มอบอำนาจการดูแลประชาชาติให้กับท่าน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการแบ่งเบาภาระของฉันให้ลดน้อยลงบ้าง จงใช้การตัดสินใจ

¹⁵ มุซา อัลฮาดี เป็นเคาะลีฟะฮฺ คนที่ 4 ในราชอาณาจักรอิสลามอับบาสิยะฮฺ

กิจการต่างๆตามความเห็นของท่านที่ถูกต้อง จึงดำเนินการอะไรที่ท่านเห็นว่าดี และจงห้ามปรามในสิ่งที่ท่านเห็นว่าเลวทราม และจงปฏิบัติหน้าที่ในกิจกรรมตามที่ท่านคิดว่ามีประโยชน์ต่อประชาชาติอิสลามโดยรวมเถิด”

Ibn Khaldun, (1992 : 207) ได้กล่าวถึง ลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอชิด ในหนังสือของท่าน “Muqaddimah Ibn khaldun” ว่า ราชวงศ์อับบาสิยะฮฺ ได้ขึ้นครองราชย์หลังจากที่ได้โค่นล้มราชวงศ์อุมัยยะฮฺลง และได้มีการใช้ระบบการปกครองที่บางอย่างได้เอาแบบอย่างมาจากเปอร์เซีย เช่น การมีตำแหน่งวะซีร ซึ่งเป็นตำแหน่งรองลงมาจากเคาะลีฟะฮฺ แต่ในยุคแรกของราชวงศ์อับบาสิยะฮฺอำนาจของวะซีรไม่มีขอบเขตที่แน่นอนเท่าใดนัก ต่อมาได้มีการพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ จนถึงสมัยของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอชิด ซึ่งมีผู้ดำรงตำแหน่งวะซีร คือ คคลิด จิบานะ บัรมาค

Hasan Ibrahim Hasan, (1983 : 256 - 258) ได้กล่าวถึง ลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอชิด ในหนังสือของท่าน “ Tarikh al-Islam al-Siyasi wa al-Dini wa al-Thaqafi wa al-Ijtima‘i ” ว่า เคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอชิด ได้แต่งตั้งทายาทของท่าน 3 คน คือ อัลอะมีน อัลมะมูน อัลมุตาอิม เพื่อสืบทอดตำแหน่งเคาะลีฟะฮฺต่อไป และได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ เป็นผู้นำตามแคว้นต่างๆ เมื่อคณะรัฐมนตรีในยุคแรกของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอชิด มีงานเพิ่มมากขึ้น จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีส่วนช่วยรัฐมนตรี เพื่อดูแลสภาพต่างๆ ให้ดีขึ้น จึงได้แต่งตั้งกาติบ (เลขานุการ) ของรัฐมนตรี หลายๆ ฝ่าย เช่น เลขานุการด้านเอกสาร เลขานุการด้านการทหาร เลขานุการด้านตำรวจ เลขานุการด้านกฏ และอื่นๆ ในยุคนี้เองเช่นกันได้ริเริ่มแต่งตั้งหน่วยงานอัลฮิญาบะฮฺของเคาะลีฟะฮฺ ซึ่งมีผู้ควบคุมดูแล คือ อัลฟัดล์ อิบน์อรรอบีฮฺ หัวหน้าตระกูล อัลบัรมาเกีย และระบบการบริหาร การปกครองของราชอาณาจักรอับบาสิยะฮฺยุคแรก คือ ระบบมร์กาซีฮฺ (ศูนย์กลางการปกครอง)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอชิด ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและการสถาปนาของราชวงศ์อับบาสิยะฮฺ
2. เพื่อศึกษาชีวประวัติเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอชิด
3. เพื่อศึกษาลักษณะการปกครองของ เคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอชิด

ความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. จะได้ทราบถึงความเป็นมาและการสถาปนาของราชวงศ์อับบาซียะฮู
2. จะได้ทราบถึงชีวประวัติของเคาะลีฟะฮู ฮารูน อัรรอซิด
3. จะได้ทราบถึงลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮู ฮารูน อัรรอซิด
4. เพิ่มประสบการณ์ด้านการวิจัยแก่ผู้วิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้จะเน้นในเรื่องการบริหาร การปกครอง ของเคาะลีฟะฮู ฮารูน อัรรอซิด ในการสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ราชวงศ์อับบาซียะฮู ในช่วงปี ฮ.ศ 170-194 / ค.ศ 786-809 ซึ่งเป็นการศึกษาทบทวนเอกสารโดยแยกศึกษาและมีขอบเขตดังนี้

1. ความเป็นมาและการสถาปนาของราชวงศ์อับบาซียะฮู ซึ่งเป็นการศึกษาพอสังเขปถึงสถานการณ์ด้านการเมือง การปกครอง
2. ศึกษาชีวประวัติเคาะลีฟะฮู ฮารูน อัรรอซิด ตั้งแต่เยาว์วัย การศึกษา จนถึงการขึ้นครองราชย์ และการสิ้นพระชนม์
3. ศึกษาลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮู ฮารูน อัรรอซิด โดยเน้นการเมือง การปกครอง

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

1. ความหมายของอัลกุรอานที่เป็นภาษาไทยซึ่งใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ อัลกุรอานฉบับแปลของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ เผยแพร่โดยศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์ อัลกุรอาน แห่งนครมะดีนะฮู อัลมูเนาวาเราะฮู ประเทศซาอุดีอาระเบีย

2. การอ้างอิงต่างๆ เช่น

2.1 อัลกุรอาน จะใช้หมายเลขในการแสดงถึงซูเราะฮู(บทในคัมภีร์อัลกุรอาน) และ อายะฮู(โองการ) เช่น (บะเกาะเราะห์, 1 :12) หมายถึง ซูเราะฮูบะเกาะเราะห์ ที่ 1 อายะฮูที่ 12

2.2 อัลหะดีษ จะอ้างถึงผู้บันทึกกับหมายเลขหะดีษเท่านั้น เช่น บันทึกโดยบุคอรี หมายเลข 5 หมายถึงหะดีษนี้บันทึกโดยบุคอรี หมายเลขที่ 5 เป็นต้น

2.3 การอธิบายศัพท์ จะใช้ด้วยการเขียนแบบเชิงอรรถ

2.4 การแนะนำบุคคล จะแนะนำเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยเท่านั้น โดยแนะนำสั้นๆ

นิยามศัพท์เฉพาะ

เคาะลีฟะฮ์ หมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองรัฐหรือราชอาณาจักร ต่อจากท่าน นบีมุฮัมมัด(ﷺ) ฮารูน อัรรอซิด คือเป็นเคาะลีฟะฮ์คนที่ 5 แห่งอาณาจักรอับบาซียะฮ์ ซึ่งปกครองระหว่าง ปี พ.ศ.170-194 / ค.ศ. 786 – 809 ที่นครแบกแดด

วะลีย์คือตำแหน่งของเคาะลีฟะฮ์ซึ่งทำหน้าที่รักษาการแทนในการปกครองแคว้นต่างๆในราชอาณาจักร

อิบนุ คำ "อิบนุ" มาจากภาษาอาหรับ มีความหมายเป็นภาษาไทย ว่า " บุตร "

กอฎี คำว่า "กอฎี" มาจากภาษาอาหรับมีความหมายเป็นภาษาไทยว่า " ผู้พิพากษา "

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษางานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเอกสารที่พยายามศึกษาเกี่ยวกับชีวประวัติของบุคคล คือชีวประวัติของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด พร้อมทั้งศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการปกครองของท่าน ทั้งนี้มีจุดประสงค์หลักเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อสถานการณ์ และเหตุการณ์ต่างๆ รวมถึงปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเกิดสถานการณ์และเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตของท่าน

การศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด นี้เป็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) นำเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) และข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจะใช้ข้อมูลเอกสารชั้นต้น ได้แก่

1. เอกสารปฐมภูมิ ภาษาอาหรับดังต่อไปนี้

1.1 ตำราของอัล-ฏะบะรีย (al-Tabari) ซึ่งมีชื่อว่า " ตาริฆ อัลอุมัม วา อัลมุลุก " (Tarikh al Umam wa al-Muluk)

1.2 ตำราของอิบนุ คอลดูน (Ibn Khaldun) ซึ่งมีชื่อว่า " มุกอดติมะฮ์ " (Muqaddimah) และ " อัล-ตาริฆ.. อัล-อับร วา ตีวาน อัล-มุบตาตาอ วา อัล-คอบร " (al-Tarikh.. al-‘Abar wa diwan al-mubtada’ wa al-Khabar)

1.3 ตำราของอิบนุ อะษีร (Ibn Athir) ซึ่งมีชื่อว่า " อัล-กามิล ฟิ อัล-ตาริฆ " (al-Kamil fi al-Tarikh)

1.4 ตำราของอิบนุ กะษีร (Ibn Kathir) ซึ่งมีชื่อว่า " อัลบิidayah วา อัลนึฮายะฮ์ " (al-Bidayah wa al- Nihayah)

1.5 ตำราของอิหม่ามซุยูตี (al-Suyuti) "ตาริฆ อัล-คุลาฟาอ " (Tarikh al-Khulafa’)

ตำราดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับชีวประวัติ , การปกครอง ความเจริญด้านต่าง ๆ เหตุการณ์สำคัญ ๆ การขยายดินแดน ของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรรอซิด เป็นต้น

2.เอกสารทุติยภูมิ(Secondary Source) ได้แก่ หนังสือทั่วไปทั้งภาษาไทย มลายู อาหรับ อังกฤษ เช่น ประวัติศาสตร์อาณาจักรอับบาซียะฮ์ในยุคเจริญรุ่งเรือง , ประวัติศาสตร์ของเคาะลีฟะฮ์ ต่างๆ ในราชอาณาจักรอับบาซียะฮ์ , ชีวประวัติเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรรอซิด เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสมัยของท่าน และ ลักษณะการปกครองของท่าน

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรรอซิด ในครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.การรวบรวมเอกสาร

1.1 การรวบรวมเอกสารปฐมภูมิ (Primary Source) ทุติยภูมิ (Secondary Source) และ ตติยภูมิ (Tertiary Source) ที่เกี่ยวข้องกับ ลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อรรรอซิด จาก แหล่งข้อมูลที่สำคัญดังต่อไปนี้

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ห้องสมุดวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

สำนักวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

หอสมุดวิทยาลัยอิสลามยะลา ประเทศไทย

หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยแห่งชาติ มาเลเซีย (U K M) ประเทศมาเลเซีย

หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยอิสลามนานาชาติ มาเลเซีย (I.I.U.M) ประเทศมาเลเซีย

King Faisal Center For Research and Islamic Studies ประเทศ ซาอุดีอาระเบีย

นอกจากนี้ยังได้ค้นคว้าข้อมูลจากเพื่อนๆ นักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ในตะวันออกกลาง เช่น ประเทศ ซาอุดีอาระเบีย จอร์แดน อียิปต์ โดยทางไปรษณีย์ และอีเมล เพื่อจัดส่งข้อมูลมายังประเทศไทย

1.2 แยกข้อมูลเอกสารตามหัวข้อใหญ่ และหัวข้อย่อยแล้วค้นคว้าข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับ หัวข้อย่อย

หัวข้อใหญ่ 1) ความเป็นมาและการสถาปนาของราชวงศ์อับบาซียะฮ์

หัวข้อย่อย 1.1 ยุคการก่อตัว

1. 2 ยุคการก่อตั้ง

หัวข้อใหญ่	2) ชีวิตประวัติของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด
หัวข้อย่อย	2.1 สายตระกูล และ การกำเนิด
	2.2 บิดาและมารดา
	2.3 ชีวิตในเยาว์วัย
	2.4 ภรรยาและลูก
	2.5 การศึกษาและผู้สอน
	2.6 บุคลิก สติปัญญา และการศรัทธา
	2.7 การขึ้นครองราชย์
	2.8 การสิ้นพระชนม์
หัวข้อใหญ่	3) ลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด
หัวข้อย่อย	3.1 ด้านการเมืองการปกครอง
	3.2 ด้านการบริหาร
	3.3 ด้านการคลัง
	3.4 ด้านการศาล
	3.5 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

2. วิเคราะห์ข้อมูล
3. เขียนรายงานวิจัย
4. ตรวจสอบรายงานการวิจัยให้ถูกต้อง
5. พิมพ์รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์